

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DISPUTATIO
JURIDICA INAUGURALIS
DE
MODO CONSTITUENDÆ CIVITATIS
MAXIME NATURALI ET OMNIBUS FOR-
MIS RERUM PUBL. COMMUNI.

QUAM,
ANNUENTE DEO OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris

D. FRANCISCI FABRICII,
SS THEOL. DOCT. HUIUSQUE IN ACAD. LUGD.
BAT. PROFESSORIS, UT ET ECCLESIAE IBIDEM
PASTORIS.

NEC NON

*Amplissimi SENATUS Academici Consensu, & Nobilissima Facul-
tatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTRIQUE JURE Honoribus, & Privilegiis ritè
ac legitime consequendis,
Eruditorum examini submittit

CHRISTOPHORUS NESSINK, Campis Transalanus.

Ad diem 10. Aprilis 1716. hora locoque solitis.

LUGDUNI BATAVORUM

apud IOHANNEM COSTER.

DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS.

DE

MODO CONSTITUENDÆ CIVITATIS
MAXIME NATURALI ET OMNIBUS FOR-
MIS. RERUM PUBL. COMMUNI.

P R O Æ M I U M.

*Vanquam de prima civitatum ori-
gine nulla extant literarum monu-
menta, & omnium fere civitatum
origines incerta sunt, & plerum-
que penitus ignorentur, omnes ta-
men sua habuisse principia, ne Car-
neades quidem negaret: quominus
tamen modum constituendi ratioci-
nando investigemus nihil est quod
vetat; eo magis cum civilis tranquillitatis quam ma-
xime intersit, hujus rei fundamenta recte poni. De pri-
mæ omnium civitatis origine variæ Doctarum opiniones
possunt*

A 2

possunt videri apud Tesmarum in Grot. de Jure B. & P. l. 1. c. 1. §. 1.

Quare cum inveterata & in omnibus fere Academiis recepta consuetudo mihi ad rite & legitime consequendum gradum doctoratus necessitatem quodammodo imponit, ut quandam e jure materiam tractem, suscipi pro tenuitate & fragilitate juvenilis mei ingenii difficillimum hoc caput de modo constituendæ civitatis maxime naturali, & omnibus formis rerum-publicarum communi.

At vero tum propter materiæ difficultatem, tum quia Themidis sacra in hac ætate vix primoribus mihi contigerat attingere labris me imparem tanto perficiendo operi sentiens diu hæsi recordans illud monitum Horatii in lib. de Arte Poët. Vers. 38.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus; & versate diu, quid ferre reculent
Quid valeant humeri. — —

Verum & scribendi mihi necessitas, & materiæ dignitas atque elegantia facile superabant omnes, quæ sese mihi offerebant, molestias.

Nec in præsentia suscipio, ut ex dignitate argumentum hocce tractem, omnibus tamen enitar viribus, ut quantum fieri poterit, omnia clare atque justo ordine exequar. Et si forte tuæ L. H. expectationi non omni ex parte satisfecerim, non ideo mihi desperandum, cum in magnis voluisse sat sit, si vero alicubi quid scripsero parum accurate aut minus recte; in partes meas voco eundem Horat. eod. lib. Versu 351.

— — — Non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. — —

Caput

Caput Primum.

§. 1. **C**ivitas, prout hoc vocabulum hic sumimus, missis va-
riis hujus vocis significationibus atque definitionibus,
recte definitur a viro incomparabili Hugone Grotio in doctissi-
mo illo & omni eruditionis genere referato opere, de jure Belli
ac Pacis l. 1. C. 1. §. 14. quod sit *cætus perfectus liberorum ho-*
minum communis juris fruendi & communis utilitatis gratia so-
ciatus.

§. 2. Recte civitas dicitur *cætus perfectus*, at non eo sensu,
quasi ipsi nihil deesset, nam nulla tam valida atque tam ampla
est civitas, quæ non aliquando aliarum extra se ope indigeat,
sed quia numero civium & facultatibus plerumque ad defensionem
sui, communemque utilitatem promovendam nec non ad
depellenda ea pericula atque mala, quæ in statu naturali homi-
ni ab homine imminabant, satis est instructa atque valida pro-
pter conjunctionem tam virium quam voluntatum.

Et secundo in oppositione ad societates politicas minores;
quales sunt V. G. societas maritalis, herilis, vicus, pagus &c.
ex quibus societatibus minoribus, quæ civitatibus haud dubie
prioribus fuerunt, ut late contra Aristotelem defendit Joh. Fred.
Hornius in sua Architectonica l. 1. C. 4. §. 7. proxime perfecta
civitas constituitur: Nam illud omne, ob quod reliquæ socie-
tates instituuntur, hæc una in se habere potest: quod si vero
simplices istæ societates, aliquam in se perfectionem habent,
quanto magis civitas ex illis composita maximam perfectionem
continebit, nam pluribus magis hæc, quam illæ, suam potest
communicare perfectionem, quod plures ibi reperiantur socii,
atque in reliquis societatibus.

§. 3. Omnibus tamen societatibus minoribus tam simplicibus
quam compositis civitas ad tempus carere potest: quod observa-
mus in reipubl. Rom. incunabilis, ubi assumtus jam dudum in
regem Romulus leges, quibus contineretur agrestis multitudo
promulgaverat, ordinaverat sacra & alia majestatis axiomata exer-
cuerat, quæ omnia reipubl. constitutam arguunt, in ea tamen

nullæ erant societates minores, ante raptum Sabinarum virginum: perfecta tamen respubl. erat, quæ civitatem ut subjectum suum supponebat, sed tantum quoad formam, non vero quoad materiam, nam durare ultra unius hominis ætatem probabiliter non potuisset; & sic civitas quidem erat, non vero ei bene erat.

§. 4. Dicitur civitas coetus perfectus *liberorum hominum*, ut ab hac communione omnimodo excludantur, (Primo) servi, quoniam servilis conditio, non recipit terminos habiles civilis societatis Ulric Huber de jure civit. l. 1. C. 8. §. 7.

Secundo: ut excludantur matres & filii familias quoniam jam ante civitates conditas patrisfam. imperio erant subjecti, unde etiam tantum sunt civitatis secundaria membra; & sic sæpe sexus discrimen, quamvis non sit ex impositione, sed physicum quid, tamen in vita communi inter homines aliquid moralitatis involvit Puff. de jure N. & G. l. 1. C. 1. §. 12. *in fine*.

Caput Secundum.

§. 1. Jam e re nostra videtur paulo pressius perpendisse causam, qua primi illi patres familias segregem cum familia vitam agentes moti voluerunt tam insignem libertatis naturalis facere jacturam, coeundo sc. in civitatem.

§. 2. Hanc vero causam nos minime petemus a quorundam veterum a purioribus sacris remotorum nugis seu figmentis; quorum alii temere & casu fortuito id factum esse contendebant.

Alii, ut Cic. l. 1. C. 8. de oratore, eloquentiæ vi, dispersos, in agris collectos, & ferarum ritu sylvis ac montibus inerrantes, compositos esse homines docebant.

Alii inter quos & Horat. de Arte Poët. V. 391. hunc honorem & nomen divinis vatibus ut vi musices atque poeseos effectum, affinxerunt. Sed horum nugæ seriam refutationem non merentur, dum, singuli suæ disciplinæ principatum asserere volentes fictitia aut similia veris commiscere solent.

§. 3.

§. 3. Omnium circa causam, ob quam primi isti mortales in civitatem coiverunt, opiniones hic enarrare atque refutare nimis longum foret, nec instituti nostri ratio permittit.

Verissima mihi semper visa fuit sententia existimantium patres istos familias naturalis status pertæsos (utpote qui maximis erat expositus incommodis atque periculis, nam sola reverentia legis naturalis, quæ quidem omnes injurias prohibet, efficere amplius non potuit, ut quidquid est mortalium in naturali libertate securi invicem viverent, cum mortalium perversitas jam eum obtineret gradum, ut quisque dictata rationis spernens tantum valere vellet, quantum viribus possit) fuisse instigatos ad civilis societatis vinculum subeundum ductu rectæ rationis, & a Deo primitus conditæ, non imperfectæ seu corruptæ, ut commodius absque ullius rei indigentia & a metu, a pravitate feritateque hominum securi ætatem agere possent.

§. 4. At vero in homine sunt acerrimi libertatis stimuli & summo desiderio fertur quisque ad eam conservandam vel amissam recuperandam, ita ut non voluntate sed necessitate & contra animi desiderium in civilem societatem coaluisse videantur; tamen quoniam ad vitia quam advirtutes post lapsum hominis natura proclivior est, quæ jam eum sæpissime impellit ad quævis detestanda committenda facinora, nisi metu superioris deterretur ab eorum executione; hinc homines in statu naturali sibi æquales conditione & imperio, viribus autem sæpe impares propter tot incommoda atque pericula, quæ alteri ab altero quotidie imminabant duxisse videntur recta ratione duce propriæ salutis & conservatiõni consulentes, satius esse renunciando pro aliqua parte libertati naturali, semet ipsos ac fortunas ac possessiones in securitatem asserere, quam diutius insidiis atque pravis facinorosorum hominum machinationibus esse expositos.

§. 5. Quæ renunciatio libertatis naturalis, quamvis circumscribat agendi facultatem, non tamen mutat conditionem hominis ossibus inhærentem, nec ipsi libertatem personalem adimit; nam obedientia, quam ultro summo imperanti & ejus iustibus præstamus, ut omnibus libertas sit incolumis, non pugnat cum libertate, sed potius eam tuetur atque auget, quamvis coerceat atque intra cancellos rationis actiones nostras cohibeat,

ne

ne licentius evagemur: ut recte dixit eloquentiæ Romanæ parens Cicero pro Cluent.

Legum idcirco omnes servi sumus, ut liberi esse possimus:

Apprime huc facit illud Claudiani instilic.

Fallitur egregio quisquis sub Principe credit

Servitium, nusquam libertas gratior extat.

§. 6. Ex dictis in præcedentibus ergo satis patet nec metu nec indigentia sola, sed natura appetente, indigentia ac metu invitante, ac justitia ordinante homines fuisse instigatos ad subeundum societatis civilis vinculum, & ad tam insignem libertatis naturalis partem remittendam: quod jam olim vidit Cicero *Off. 2.* dum ait: *Hanc ob causam maxime, ut sua tenerentur reipublicæ civitatesque constitutæ sunt; Nam etsi duce natura cogebantur homines, tamen spe custodiæ rerum suarum urbium præsidia quærebant.*

Caput Tertium.

§. 1. **V**idimus præcedenti capite causam, jam ordo nos perducit, ut investigemus modum, quo illi, qui in his terris neminis imperio erant obnoxii in civitatem coaluerunt; quod haud dubie per pacta effectum fuit; nam licet quis eodem loco versetur si tamen in futuram civitatem pacto non consenserit, ejus quoque membrum non erit, neque per reliquorum consensum, quanquam plures isti sint, adstringi potest, ut isti cætui se jungat, sed in libertate sua persistit, ipsique de sua salute proprio judicio statuendi jus manet.

§. 2. Cujus pacti formulas haud difficulter divinari poterimus si paulum statum hominum, adhuc in primæva libertate extra omne societatis civilis vinculum positorum animo concipiamus, in quo statu positi facile videbant se suaque amplius tuta esse non posse, nec in isto statu se secure vitam suam degere posse, quare securitatem sibi quanta quidem in eorum conditionem cadebat parare studentes lumine rationis facile intellexerunt contra iumentia homini ab homine pericula nullum commo-
dius

dius atque melius remedium peti posse, quam ab ipso homine junctis invicem viribus mutuaque implicata salute, ut pericula communi conspiratione propulsare possent. Confer Hobbes de cive C. 6.

§. 3. Hinc satis manifestum est duorum vel trium consociationem talem securitatem præstare non posse, quia adversariis duorum vel trium numero additio ad certam & indubitata[m] victoriam sufficeret, atque ad alios aggrediendum fiduciam daret, successum ac impunitatem sponderet.

Igitur ad securitatem istam obtinendam requiritur, ut numerus in mutuam opem conspirantium, tantus sit, ut paucorum ad hostes accessio ipsis statim victoriam non extra omnem periculi aleam ponat: Hinc Plato de *ll. lib. 5.* tantum civium numerum in civitate requirit, ut *injuriantes vicinos possit depellere, & iisdem injuriam patientibus auxilia ferre.*

§. 4. Hinc facile potest colligi hoc primo pacto cautum fuisse de cohabitatione & de conjunctione tum animorum tum virium; in hoc tamen pacto singuli si non expresse tacite saltem licentiam remigerandi iterum sibi reservasse præsumendi sunt, imprimis si forma regiminis adhuc constituenda ipsis non arriserit.

Et quoniam post primum illud pactum, jam statim aliquomodo videntur vivere in statu democratico, (vide Houtuyn *Polit. Gen. §. 100. N. 9.*) licet adhuc imperfecto, ideo statim etiam omnium, qui hoc pacto convenerunt voluntates jam esse quasi unius voluntatem, scilicet respectu earum rerum, quæ faciunt ad finem istius consociationis, non æque respectu aliarum rerum, nam neque cives sive inter se, sive ad imperantem spectentur omnibus modis sive partibus coherent, & sociati sunt, sed tantum quatenus ad finem societatis obtinendum expedit; non enim ulterius se voluisse obligare probabile est. Hert. in *diff. de modo constit. civitatis sect. 1. N. 6.*

§. 5. Imo civili societate ad tuendam tranquillitatem instituta, statim civitati jus quoddam majus in nos & nostra bona nascitur Grot. de jure B. & P. *l. 1. C. 4. §. 2.* Nam homo quamprimum se in societatem confert civilem jacturam bona ex parte facit, libertatis illius, quam a natura habet; itaque multa facere debet, quæ positus extra civitatem minime fecisset, contraque omitte-

re, quæ cordi ipsi maxime forent; hoc quippe unum intuetur civis, ut bene sibi sit, adcoque huc omnes cogitationes & curas flecti vult ac dirigi, nullo habito respectu, an quid jus naturæ alicui permittat, si id inutile & perniciosum sit publico; sic ut pleræque actiones ad bonum societatis referendæ sint, quod sæpe a bono singulorum videtur discrepare.

Caput Quartum.

§. 1. Memorati tamen pacti foetus utpote rudis adhuc indigens ista moles futura esset, nec ad finem obtinendum sufficiens; quoniam unio voluntatum hoc sane modo fieri nequit, ut naturaliter omnium voluntates in unum confundantur, & sit naturalis voluntatum discrepantia & indiverfa inclinatio ullo modo tollatur plene & in perpetuam harmoniam combinatur, nisi hoc pactum exciperetur a decreto, quo forma aliqua certa summi imperii, pacti prioris vindicis, constituitur.

§. 2. Illa enim naturalis voluntatum discrepantia sæpissime causa esset, ut publica pax & tranquillitas, sine qua nulla societas humana diu stare potest, perturbetur, quia pace & tranquillitate publica sublata societas distrahitur mutuis discordiis, & dissoluta iterum fit multitudo: hinc omnino necesse habuerunt homines in civilem societatem coalescentes ad pacem & tranquillitatem, quæ ista naturali voluntatum discrepantia sæpe perturbatur, obtinendam renunciare maximæ libertatis naturalis partem, quod fecerunt submittendo sese summo imperio, & voluntati ejus quam civitati præfecerunt, & cui curam demandarunt, ut provideret, ne quid publica tranquillitas detrimenti caperet, ad obtinendum consociationis finem.

§. 3. Post quam submissionem demum omnium voluntates ita unitæ sunt, si singuli suam voluntatem summo imperio ita submitterunt, ut pro omnium voluntate ac actione vehint agnoscere neque ab aliis haberi, quod ille voluerit aut gesserit circa ea, quæ ad unionem ejus naturam, ut talem, spectant, & fini ejusdem congruunt: Hobbes de civ. G. 6. §. 6. Hinc est, quod, quan-

do

de multitudo quid voluerit, tot censentur voluntates, & actiones extare, quot numero personarum physicarum seu individua humana ibi numerantur: iis vero, qui in civitatem coaluerunt, ut personae morali compositae, una tantum adscribitur voluntas atque actio.

§. 4. Hoc decretum priori pacto illustrius & in omnibus rerum publicarum formis magis conspicuum est, quoniam hoc haud dubie praecessit semper magna consultatio, quamquam regiminis forma saluti & securitati suae consultum optime fore, quamque ad ingenia sua maxime accommodatam sperant.

Caput Quintum.

§. 1. Decreto, de quo praecedente capite diximus, interposito, alio adhuc pacto opus erat, quo summa potestas alicui deferretur, nam illud decretum formam tantum quandam regiminis, eligit, nam si tunc V. G. electus fuerit status monarchicus, & de persona cui ea conferenda esset constaret, nec certum erat istum summam potestatem amplexurum; distincta utique inter se sunt conspirare de imperio in Gajum V. G. conferendo, & imperium Gajo deferre fide data acceptaque.

§. 2. Si vero status fuerit electus democraticus non ita dilucide secundum hoc pactum apparet, quippe idem, diverso tamen respectu, sunt imperantes & parentes: hic non admodum mala est eorum opinio, qui existimant inutile fore pactum inter cives subditos, & populum imperantem, quia eo ipso dum quis in formam democraticam consentit suam statim quoque voluntatem videtur voluntati majoris partis subjecisse, & perinde est, utrum expresse hoc fecerit an tacite, nam naturali ratione si inter associatos dissidium quoddam oritur, plurimum, nisi expresse omnium consensus requiritur, vincit numerus, etiam si paucorum sententia melior erat, cum vota non ponderentur sed tantum numerentur; quia argumentorum in deliberationem venientium difficultas, & humanarum mentium varietas, insistentia iudicii non raro comitata, eadem in re eadem place-

re non permittant Hert. in disputat. de modo const. Civitatis
sect. I. §. 4.

§. 3. Nec quicquam tamen obstat, quominus statuamus in
 democratia illud pactum etiam intervenisse inter singulos cives
 & totius populi concilium, nam etiam in statu populari singu-
 los cives & concilium; quod e toto constat populo, penes quod
 summum est imperium non nudo dumtaxat respectu differunt;
 sed revera sunt diversæ personæ (etsi diversi generis) quibus
 distincta voluntas, distinctæ actiones, & jura competunt; quod
 enim singuli volunt, id non statim vult populus, & quod sin-
 guli cives agunt non statim potest haberi pro actione populi, &
 vice versa; nam singuli in statu democratico summam rerum
 non habent, aut aliquam ejus partem, sed totus populus con-
 gregatus habet; aliud quippe est habere partem imperii, aliud
 tantum habere jus ferendi suffragium in concilio, penes quod
 summum imperium est.

§. 4. Nec in democratia hocce pactum suis est caritura effecti-
 bus, nam si ante illud pactum singulorum cum omnibus, quo
 demum singuli omnes sibi agnoverunt superiores, interpositum,
 quisquam quid fecerit directo contra utilitatem prioris pacti,
 ille tamen jure ab aliis omnibus sociis puniri non potest, cum
 ipsi omnes nondum erant superiores, & pœna proprie dicta tan-
 tum potest exigi a superiore ut clarissime ostendit, Philosophiæ
 moralis Stator atque Interpres felicissimus de me studiisque meis
 optime meritis Phil. Reinh. Vitriarius Inst. Juris N. & G. l. 2.
 C. 20. *Quest. 7.* Puff. de Jure N. & G. l. 8. C. 5. §. 3. Ziegler. ad
 Grot. de Jure B. & P. l. 2. C. 20. §. 3. Potest tamen talis, ut
 societate indignus jure belli ab ista communione expelli, non
 per modum pœnæ.

§. 5. Quamvis vero in democratia illud secundum pactum tam
 dilucide non appareat, nec in ea illud tam necessarium fuerit,
 imprimis si ipsum decretum, quo de retinenda democratica re-
 giminis forma convenerunt, accipiamus simul per modum pacti
 singulorum cum singulis, tamen in aliis rerum publicarum for-
 mis illud omnino intervenisse & quam maxime necessarium fuisse
 minime est dubitandum, atque in iis multo dilucidius cerni-
 tur: nam in iis est quasi mutua promissio circa præstanda ea quæ
 antea

antea erant indebita; dum enim principi se subjiciunt subditi obsequium ipsi promittunt, defensionem stipulantur, princeps dum ipsos, ut subditos, recipit defensionem promittit, obsequium ab ipsis stipulatur; nam nuda electio citra electi acceptationem electo nullum jus dat in eligentes; hinc ex electionis natura factis intelligitur, eos, qui alteri ultro in se potestatem contulerunt velle, ut hicce in ejus exercitio tendat ad finem isti potestati præfixum, electus vero semper præsumitur id ea lege suscepisse, atque promisisse, per se eligentes sine suo excusuros.

Itaque qui in alium imperium conferunt, videntur ipsi etiam promisisse, ea quæ natura subjectionis requiruntur, electus contra videtur semper promisisse se procuraturum ea propter quæ civilia imperia constituuntur, quod quid aliud est quam pactum in jure.

Caput Sextum.

§. 1. **A**proposita in præcedentibus de modo constituendæ civitatis doctrina varii Doctores in diversum abeunt.

Omniū longissime a nostra sententia recedit Thom. Hobbes (quare ejus opinionem solam refutare conabimur, aliorum minus a probabilitate recedentium sententias brevitate studio, omitto) qui in generatione civitatis unum tantum agnoscit pactum singulorum sc. : cum singulis; cujus formulam sic proponit: *ego jus meum transfero in hunc, ut tu tuum transferas in eundem* de *Cive Cap. 6. §. ult.* Quo pacto jus, quod unusquisque habebat utendi viribus suis ad proprium beneficium totum translatum est in aliquem hominem vel concilium ad beneficium commune: sunt ipsissima ejus verba *all. loco.*

§. 2. Passim ex Leviathane suo satis clare colligi potest causa, quare Hobbes inter regem optimateque & subditos nullum pactum intercedere tam anxie negare conatus fuerit; scilicet ut summos imperantes magis tutos redderet a seditiosis istis hominibus, qui regiam potestatem non tantum, (ut illi ajunt,) in

ordinem redigere, sed potius subditis subijcere (contra quos egregie disputat Hertius in *diff. an summorum semper sit penes populum*) imo penitus extinguere conabantur.

Nam, ut Hobbes putat istæ mutæ promissiones imperantium & subditorum magnum turbulentis civibus rebellionis prætextum dant, dum sic quævis regis facta sibi displicentia in crimen violatæ fidei trahentes sub prætextu non servatæ fidei a parte regis semper se quoque ab obsequio liberare possent & sic Hobbes, dum sibi proposuerat omnibus regibus, vere talibus, absolutam & illimitatam potestatem adstruere, omnino putabat exterminandum hocce pactum præcipuum, ut ipsi videbatur, limitandæ potestatis instrumentum.

§. 3. Alit vero quamvis regiam potestatem sacro sanctam & ab importunorum hominum vellicationibus tutam præstari, generis humani quam maxime inter sit, tamen non ideo necessarium est abnegare hocce pactum rationi quam maxime conveniens, variis S. Scripturæ locis memoratum 1 Sam. X: 24. XI: 14. 1 Chron. X: 3. XXXIX: 1. (ubi discrete fæderis inter regem & subditos mentio fit) & ipsa experientia quotidiana comprobatum; imo & in plerisque civitatibus hodie etiam jurisjurandi religionem tam a parte regis, quam a parte subditorum, inter venire videmus.

§. 4. Nec hocce pactum illa incommoda, quæ Hobbesio ante oculos fuisse videntur, statim sequuntur.

Nam licet id omnia quidem habeant pacta, ut ad certi præstationem ab utraque parte necessitatem inferant, maxima tamen est differentia inter pactum æquale, quo quali licet interposito alter alteri non sit superior, sed quo certæ tantum definitæ sunt præstationes invicem exhibendæ; & pactum inæquale, quod subjectionem producit, nam in hoc penes eum, qui potestatem in alterum accepit, est definire, quid ab altero præstari debeat, simulque in eum hoc pacto facultas translata est retractantem ad ea compellendi, qualis tamen facultas haud quicquam reciproce illi in hunc competit.

§. 5. Nec quisquam potuit sibi reservasse facultatem declinandam, quod sibi a summo imperante faciendum injungitur, nec ulli incumbit examinare num utile sit societati, quod imperatur, quasi

quasi facere vel non facere, quod imperatum est, a sua voluntate dependeret; quippe siquidam hanc facultatem sibi reservassent, summa potestas non penes imperantem sed penes populum esset, atque ita judicandi de utilitate mandatorum, quae sibi exequenda imponuntur, jus declinandi vel non exequendi ea, prout ipse arbitratus fuerit communi saluti consultum fore, vel non habere quivis e populo, vel quivis civis idem statuet sibi jus competere, atque ita corruet tota civitatis fabrica & ad pristinum relabatur confusionis statum.

Nec quisquam de injuria sibi a principe illata vel se male a principe tractatum fuisse queri, vel ideo potestatem vindicandi injuriam sibi arrogare potest, quoniam omnia, quae princeps, qua talis, & quamdiu talis est, facit, a toto populo, utpote quem representat, facta censentur. Et prudentis est levis injuriae patientia desungi, adeoque de jure suo potius aliquid remittere, quam ilico causam arripere summam potestatem pedibus calcandi. Nam etiam rex homo natus est, ideoque nihil humani ab eo alienum.

§. 6. Hinc patet hocce pactum non statim comitari ista Hobbesii incommoda; nam princeps violati pacti argui nequit, nisi in delatione imperii expresse talis fuerit adjecta clausula, ut regno caderet, si fidem falleret; imò tali lege commissoria in delatione imperii adjecta definit tale imperium esse summum, ut recte contra Grof. de Jure B. & P. l. 1. c. 3. §. 16. n. 4. statuunt in suis commentariis ad All. locum Ulric. Obrechtus & Boecker. ut & jam laudatus Celeberrimus Vitriarius *Instit. Juris N. & G. l. 1. c. 3. Quaest. 46.*

Quia se subjecit judicio populi vel statuum regni a quo in tali casu potest puniri & poena infligitur, ut diximus, a superiore propter transgressionem legis, quam praescripsit Vitriarius *Instit. Juris N. & G. l. 2. c. 2. Quaest. 7.* G. vander Meulen & Obrecht ad Grof. de Jure B. & P. l. 2. c. 2. §. 3. qui & hic dissentit, contra quem etiam disputat Puff. de jure N. & G. l. 8. c. 3. §. 7.

§. 7. Potest tamen verus rex aliquando etiam violati pacti argui & idcirco ut majestate indignus repelli; ut (1.) si rex regnum pro derelicto habeat dum plane omnem reipublicae curam abdicat & sciens volensque ipsam perire aut in summum discrimen

mem adduci patitur, nec in ejus salutem quicquam memoratum dignum movet. Grot. de jure B. & P. l. 1. c. 4. §. 9. Vitriar. Inst. juris N. & G. l. 1. c. 4. *Quest.* 11.

Quando vero rex præsumendus est regnum pro derelicto habere egregie docet G. van der Meulen: ad allegatum Grotii locum.

§. 8. Et (2.) si vere hostili animo princeps fertur in totius populi exitium, quoniam simul consistere non possunt voluntas imperandi & voluntas perdendi, Grot. de jure B. & P. l. 1. c. 4. §. 11. Vitriar. l. 1. c. 4. *Quest.* 14. nam summa potestas sacrosancta est, propter salutem civium eorumque securitatem, qua neglecta a principe ipse tutus esse nequit adversus coercitionem civium, quia illa sanctitas circumscripta est limitibus communis salutis & securitatis tuendæ, nam, ut recte ait Modestinus Jctus in l. 25. ff. de U. nulla juris ratio, aut equitatis benignitas patitur, ut, quæ salubriter pro utilitate hominum introducuntur, ea nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producimus ad severitatem.

§. 9. Et (3.) si manifeste a regulis gubernandi, abs quarum observantia, tanquam a conditione, sine qua non, cives obsequium suum suspenderit, dolo malo discesserit; dum nec eo, quo decet ordine, & modo imperat, sed omni honestatis, virtutis, juris ratione, imprimis patrii, insuper habita, in tractanda republica solam animi libidinem pro lege habet. Vitriarius Inst. Juris N. & G. l. 1. c. 4. *Quest.* 23.

Talis enim rex frustra subjectionem & obedientiam exigit a civibus, vi summi in se translati imperii & pacti interpositi, quippe non adimpleta conditione a sua parte corrueat etiam a parte subditorum obligatio, semet ipsum exuendo qualitate, cujus intuitu ipsi obedientiam præstare populus adstrictus erat, & talis privatum potius quam publicum exercet imperium, quia destituitur consensu civium a quo omne imperium publicum & summum derivandum G. vander Meulen ad Grot. de jure B. & P. l. 1. c. 3. §. 8. N. 1.

§. 10. Sed hic sese iterum nobis non levis offert difficultas, cuinam competat jus judicandi, an is, qui antea verus rex fuit, jam fuerit hostis; nec enim simpliciter judicio populi hoc com-

mit-

mittendum, cum populus sæpe rerum præsentium tædio ad iniquam de rege sententiam facile possit dilabi; nec optimi reges vulgi odium semper evitare possunt, ut de variis hoc regibus testantur historiarum monumenta nec regi extraneo hoc iudicium est committendum (licet aliquando de facto regina Angliæ dixerit sententiam adversus reginam Scotiæ) nec ille iure illud suscipere potest, cum par in parem sibi non possit arrogare iudicandi facultatem; nec rex extraneus facile tale iudicium est susceptorus, ne ob tale exemplum postea iterum alius aures præbeat accusationibus suorum contra se subditorum, quis enim aspernabitur idem jus sibi dici, quod ipse aliis dixit vel dici effecit inquit Jctus in *l. 1. ff. quod quisque juris in alter.*

§. 11. Omnino nobis hic notandum videtur, non omnem imperio abutentem esse statim tyrannum, (pro ut ea vox nunc intelligitur & injustitiam involvit Grot. de jure B. & P. *l. 1. C. 3. §. 8. N. 14.*) nam notæ sæpe tales sunt, ut non hostem sed pessimæ imperantem ostendant, & secundo, si rex pluribus populis imperet, potest fieri, ut in unum hostilem animum gerat, cumque velit perdere, ut colonias ibi faciat, non tamen odio tyrannico sed ex causa pœnali Boecler. in Grot. de jure B. & P. *l. 1. C. 4. §. 11.* sed is demum est tyrannus, qui luculentis & luce clarioribus iteratis sæpissime factis testetur se totius populi hostem esse, & tam aperte, ut nulla amplius de ejus pessima intentione possit superesse dubitatio.

Nam illud male imperare non stricte sed latissime extendendum esse diximus, ne videamur licentiam dare hominibus novarum rerum cupidis sæpius innovandi imperii, & violationi summæ majestatis, quæ sancta esse debet, causam præbere: G. vander Meulen ad Grot. de Jure B. & P. *l. 1. C. 3. §. 8. N. 2. in fine.*

§. 12. Talis vero princeps, ut modo descripsimus, ipso jure excidit principatu, quia destituitur consensu, nec propria auctoritate sibi quisquam in alium potest arrogare imperium; & omnes talis principis actus sunt ipso jure nulli, cum profiscantur ex defectu facultatis. qualis tunc princeps non alter considerari potest quam singulare reipublicæ membrum, summo imperio subiectum, quod, quia talis indignum se reddidit ad transferentem revertitur ipso jure, & consequenter civitas in eum

C

tan-

tanquam communis salutis hostem, animadvertere posse videtur eadem poena, qua ipse nocet, dum adhuc vere princeps erat, potuisset punire delinquentem aliquem & civibus in republica.

§. 13. Satis jam ostendimus hanc secundum pactum Hobbesis incommoda non statim includere: jam ulterius nobis ostendendum erit, quam egregie se ipsum fallat Hobbes; nam dum tollendo hanc pactum imperiam, intemperatam, atque infinitam imperantium potestatem, facere studeo deo omni vitioso, ac potius nimium detrahens: quia renunciatio, & translatio iurium, quam in sola non resistente consistere statuit non ad obedientiam sed tantum ad non resistendum obligat. vide de civi Cap.

2, §. 4.

Quin ipsius & ipse negat jus semet ipsum tuendi & resistendi contra mortem intentatam, vulnera, carcerationem pacto aliquem abdicare posse, quoniam, inquit, eorum fugiendorum causa, jus in omnia naturale depositum est confer ipsum in locum viam. C. 14. & C. 21. & de civi C. 2, §. 18. & C. 5. §. 7. quod tamen jus in omnia naturale illi primum erit probandum.

Quin & hoc modo plane tollit omne jus gladii summa imperanti ad animadvertendum in homines facinorosos, quod tamen ipse ad securitatem singulorum atque ad pacem communem necessarium esse statuit de civi C. 6. §. 6.

§. 14. Imo & illud pactum quod expressis verbis Audet credere, tacite necessarium esse conficitur, dum inquit: *transfert autem (jus suum sc.) qui signa vel signis idem illi alteri, ad juris valentiam ab eo accipere, declarat.* &c. de civi C. 2, §. 4. nam illa renunciatio a parte subditi & illa acceptatio a parte futuri imperantis quid aliud est quam pactum?

Et si tota obligatio inter regem & subditos esset ex isto pacto singulorum cum singulis, (cujus formulam sic proponit: ego jus meum transfero in hunc, ut tu tuum transferas in eundem) & juris donatione, ut statuit de civi Cap. 6. §. ult. in fine, cum jure summi imperantis defensionem & curam sui postulanti populo resistere, & ut indebitam denegare possit.

F I N I S.

CO-

COROLLARIA.

Proba videtur testis legis 18. C. de transact.

II.

L. 6. ff. de transact. quid juris sit definire puto.

III.

Qui bona fide justum habens titulum in alterius solo edificavit extra possessionem constitutus nullam habet actionem in jure civili, qua impensa recuperat.

IV.

Fratrum filii soli existentes succedant in capite.

F I N I S.

NOBILISSIMO PRÆSTANTISSIMO-
QUE JUVENI

D. CHRISTOPHORO NESSINK,

Cum J. U. D. pronuntiaretur.

Mens obruta diu tenebrarum nube nigrante
Ignea, jamque foras (pulso velamine denso)
Prodiit, ingeni comitataque lumine multo
Pregandes simul effecit prorumpere dotes.
Hinc meritis exultat cultissima Gens Saliorum,
Teque minus hilari quam leto affabatur ore:
O decus! O fama multo pars maxima nostræ!
Tu qui percalles Sacratum insistere limen
Justitiæ, ingentesque oras evolvere legum,
Et que Romani capiunt volumina juris
Avidus exhauris pariter dulcissima queque
Hyblæas imitatus apes, que sedulo grata
Semina depascunt florum ex penetralibus imis.
Ast! majora geris pulcro sub pectore, quam spes
Formabat, dum Mortales Socias, Cætusque
Nexibus & vinculis Pagos, licet Oppida, Regna
Subiectosque ligas pariter, partisque Supremos
Hicce Patres tradis primos, qui sceptrâ requirunt
Illic, (res magna est!) Majestatem venerandam
Perge audax, sicque auspiciis, (quæ tendis ad alta)
Fortunet Regina Themis, que limina Divam
Servat, & æternum Solio Jovis assidet alti,
Illa tuum nomen cæli super ardua tollet
Sidera, & eximiis virtutum dotibus auctum
Lumina summa inter Patriæ numerabit avite.

Hoc amicitie monumentum
donavit dedicavit

L. F. O. H. R.

E E R E K R A N S

Gevolgt om het HOOFD

Van den Geleerden HEER

CHRISTOPHORUS NESSINK,

*Wanneer sijn ED. tot Meester der Beide Regten
wierd ingehuldight.*

Den 10 van Grasmaand 1716.

CHRISTOPHORUS die geeft van sijn Geleerdheid blijken
hoewel hy sulx volvoert in sijn Lente Tijd
soem dan O BURGERSTAAT, sijn Geeft niet te gelijken
a prijs dan den Ernst van HEM, die steeds met alle vlijd
sijn werk maakt om an uw de midd'len te vertoonen
Tot Grondvest van een STAAT en sijn Heerschappy.
om soo Gerustelijk, in *Vreed* te saam te woonen
rijns waardigh en tot Lof, van hunne *Maatschappy*
hoe sal men dan op 't best, dees Heer sijn Roem uitgalmen
om te voldoen aan sijn, meer als gemeene Lof?
ijs op mijn CLIO dan, en vlegt voor hem die Palmen
verdiend door soo veel *Vlijd*. Gy dan verschaft my stof
oo Ooit ook nu, mijn hert in Zeegens uit te breide

NESSINK adien het God behaagt, uw tot dees Weerdigheid
sijn Eeren trap, de ROK te roepen. Sijn Geleide
sy hier op Aard met Uw, tot dat Gy naa dees Tijd
sijn aangesigt sult sien, en uw in hem vermaaken
a Weggerukt sijn, in Gods Zaalige Genot
adica uw Lijf en Ziel, in sijn Liefd sal blaaken
ort om hy sy uw Goed, uw Schat, ja Ecnigh Lot.

RUDOLPHUS WOUDMAN,

SS. Theologiae Studiosus.

A A N D E N H E E R
CHRISTOPHORUS NESSINK,

Wanneer zijn E. na gedane Redentwisting over de
eerste instelling van den Burgerstaat tot Mr.
der beide Regten verklaard wierd.

Was nu mijn Dichtens lust in volle gloed ontstookten,
En kwam mijn logge bloed door heilig vyer aan 't kookten,
Ik had nu waarde stof, om met een bel geschaal
Te volgen op het spoor van 't rogen Soffer-saal.
Terwijl Gy, waarde Heer, in 't bloejen van uw jaaren
Reeds bliken geeft, dat Gy in 't heilig Regt ervaren
En wel geoeffent zijt, wannær g'in 't Leidsch Asbeen
Verhandelt „Hoe men best den welvaart van 't gemeen
„Besorgen kan! Dus gaat g' in 't breede aan ons betoogen,
„Hoe een Gemeene-best na 't uysterste vermoogen,
„En volgens Billijkheid, te stigtort: Hoe een Land
„Den tijd verdueren kan door vaste Eendragts band,
„Wanneer 't gegroundvest is en steunt op Reedens Wetten,
„Om door 't onschemb're Regt een yder perk te setten;
„Waar van dat elke Staat, on Heerschappy, of Rijk
„(Hoe woest het ook mag sijn) ons geeft een wisse blijk.
Soo toont Gy uw vernuft, en welgesteepon Oordeel,
Van 't Algemeene Nut, en Byrgaryen Vaardhech
Soo sliktet in uw borst een suwver blinkend vyer
Van hoogverheven geest, waarom gy den Laurier

(Van

*(Van Themis u beloofst) gefet fiet op uw haaren ,
Terwijl dat in 't verschiet verscheide handgebaaren
En vreugdeteevens sig vertoonen, daar w' ons met
Byvoegende, verbeugd toegalmen deese beë.
Geluk, veel waarde Vrind, moet u op aard bejeeg'nen,
Soo lang gy adem scheidt! De Hemel wil u zeeg'nen!
Stap voort op 't selfde spoor van vlytigheid en deugd,
Met onverbrokken moed, op dat gy lang tot vreugd
Van d'urwe sijt! Hier in sy meest uw sorg geleegen,
Om met gelijke schaal 't onzijdig regt te weegen,
d'Onnooslen tot een steun, den schuldigen tot straf,
In weerwil van de Nijd, met al haar helsch gebaf!
Dan sal uw groote Naam de wereld oversweeven,
Self lang na dat gy sijt ten wolken ingescreeven.*

*Traj. ad Rb.
a. d. 27 Mart.
clb lb ccxvi.*

*Dit wenscht aan sijn Vrind
C. H. van HEYMENBERGH,
S. Th. St.*

